

Şehir, amca ve Berger

'Bologna'nın Kırmızı Tenteleri'nde, yazarlığını 'görme' üzerine kurmuş John Berger'in gözüyle bir İtalyan şehri Bologna'ya bakışın farklılığı kendiliğinden belirir. Çizimlerin, renklerin, figürlerin arkasındaki hikâyeye odaklanır Berger.

Rönesans'a merkez olmuş İtalyan şehirlerinin görsel zenginliği dillere destandır. Yazarlığını 'görme' üzerine kurmuş John Berger'in gözüyle bir İtalyan şehri Bologna'ya bakışın farklılığı kendiliğinden belirir. Cevat Çapan çevirisi ise bu farklılığa zevk katar. Şehir, amca ve Berger arasında imgesel, görsel bir akışa kapılırız durmaksızın. **Hafıza ile atılan geçiş ilmekleri, ayrıntıdan genele çıkan açık yorumlarla ilerler. Sonuçta, 'Bologna'nın Kırmızı Tenteleri' kültürel bir okuma yöntemidir ve Berger bize, en yalın ve iddiasız olanda kalarak bunu nasıl yapabileceğimizi duyurur.**

'... geçmiş ya da gelecek diye herhangi bir zamana bağlı olmayan yaşsız', Edgar adında bir amcası vardır anlatıcının. O, amcasını 'bir eşitiymiş gibi' severken, duygudan düşsel olana açılmanın simgesi olarak görür. 'Otuz yıl boyunca sessiz bir anlaşma' olarak yürüyen diyalogları, hediyeler vasıtasıyla renklenmiştir. 'Zarf açmak için bir bıçak, bir kibrit kutusu dolusu Mısır kumu, bir İzlanda haritası, bir kutu Breton bisküvisi' gibi hediyelerdir bunlar. Çağrışımları maddi varlıklarından ötededir. Soğukkanlıdır amca. Bisiklet tutkunu, savaş sırasında ambulans şoförü, seyyah ve mektuplaşma ustasıdır. Anlatıcı bu ayrıntıları kendi iç benliği ve zevkinin nasıl kurulduğunu anlatmak için de aktarır. Sonunda ilgiler Rönesans'a ve Bologna'ya çıkacaktır. Çünkü geçmiş, güzel sanatlar okulunda okuyan genç için kurucu bir vafsa sahiptir. Amca ile Morandi, bu şehirde buluşacaktır. Buluşan sanat, bellek, zevk, çocukluk, görsellik, hasılı her şeydir.

Kırmızı, görsellik yanında imgesel bir aktör olarak da karşımıza çıkar metin boyunca. Amca, Morandi'nin tıpkı kendisi gibi sessiz olduğunu görmekte kalmamış, kırmızı 'dönülmesi gereken bir şehir, la proxima volta' olan Bologna'nın

sırrı olmuştur. Bazen bir fotoğrafçı, bazen bir sanat tarihçisi, bazen bir gezgin ama mutlaka ayrıntılara düşkün tutkulu bir göz olarak belirir Berger'in bakışı. Geçmişle bugün arasında gidip gelirken ise oldukça soğukkanlıdır. Evlerin revaklarına ve onların sıra kemerlerine bakar, 'taş, tuğla ve kaldırımlardan oluşan bu sıra kemerlerin altlarının burada yaşayanlar için' ne kadar hayat verici olduğunu mırıldanır. Mekânlar ve ayrıntılar böylece yaşamanın nefesiyle bütünleştirilir. Üzerleri kırmızı renkli tentelerde 'insanların bedenleri ve gizleri' saklanır.

Her şehrin geçmişi biraz da savaş ile karılmıştır ve bu bağlamda Bologna kırmızısı, şehitler ve onların kanlarıyla da ilişkilendirilir. Pek çok İtalyan şehrinde olduğu gibi burada da kumaş önemli bir nesnedir. 'Her tezgâhın ardında gömleğinin kolları kıvrılmış, belinde büyük bir makas, bir mezura ve bir cetvelle iştirilmiş geniş deri kemeriyle bir adam duruyor' olmasına şaşırmayız. Kurabiye, pasta, kahve, çay, limoncello, damak zevki olarak ayrıca kurar şehri. Çocuk hafızası bunları daha bir kuluçkaya yatırır.

Kiliseler ve onların görsel dünyaları ustaca devreye sokulur. Çizimlerin, renklerin, figürlerin arkasındaki hikâyeye odaklanır Berger. "Havarilere Babama gittiğimi söyle" diye seslendiğini duyacaktır Hz. İsa'nın. Daha dipte amca ile İsa arasında bir gelgit var mı ve kırmızı renkte mi? Kim bilir? Okumaya bağlı. ■

BOLOGNA'NIN KIRMIZI TENTELERİ

John Berger
Çeviren: Cevat Çapan
Yapı Kredi Yayınları,
2022
72 sayfa, 22 TL.